

29. 9. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Daruji versus odkazuji aneb formulační chyba, která Vás může přijít draho

Kuriózní případ musel řešit Okresní soud v Hodoníně v rozsudku sp. zn. 6 C 299/2022, ze dne 21. 2. 2023, v němž se zabýval výkladem listiny, kterou zůstavitel zanechal ve skřínce pod televizí, a kterou po jeho smrti objevila dcera. Tato se coby žalobkyně v soudním řízení domáhala určení, že uvedená listina vlastnoručně sepsaná a podepsaná jejím otcem je závěť. Žalovaný bratr naopak namítal že, se nejedná o závěť, ale že předmětná listina je zjevně nedokonalou darovací smlouvou inter vivos a soud mu dal za pravdu. Jako rozhodující se přitom ukázalo použití slova „daruji“; pokud by zůstavitel zvolil jiný výraz např. „odkazuji“ či „zůstavuji“, vše by dopadlo zřejmě jinak.

Obsah listiny byl následující:

„[obec] 3. 9. 2017.

Daruji dceři (pozn. jméno a příjmení) svůj dvoupokojový byt [číslo] v ulici [ulice a číslo], v [obec].

Toto činím při plném vědomí a nikým nedonucen. [celé jméno zůstavitele], pod tím podpis zůstavitele.“

Soud prvního stupně posoudil samotnou předloženou listinu a podrobil ji jednak jazykovému výkladu a dále se pak soud zabýval i konkrétními okolnostmi případu, kdy se snažil zjistit pravou vůli zůstavitelovu a okolnosti, za nichž byl projev vůle činěn.

Hned zkraje připomněl, že porřízení pro případ smrti není v našem právním řádu žádnou novotou. Naopak jedná se o prastarý a zároveň velmi frekventovaný institut. **Je notorií, že každý průměrně inteligentní a svéprávný člověk ví, co to je závěť, k čemu slouží a jak ji sepsat.** Samotná závěť totiž představuje v praxi jednu z nejpoužívanějších forem porřízení pro případ smrti. Je to totiž dědický titul, jehož prostřednictvím se zůstavitel svobodně rozhoduje porřizovat o svém majetku pro případ smrti ve prospěch osob, kterých se nejvíce váží a k nimž má nejhlubší vztah.

Závěť je jednostranné právní jednání, které může zůstavitel kdykoli zrušit. Zároveň jsou ale kladeny požadavky na toto právní jednání, kdy zůstavitel musí být především k právnímu jednání plně svéprávný, dále musí být dodržena písemná forma závěti, závěť musí být datována a vlastnoručně podepsána. Co je však neméně podstatné je to, že z listiny musí vyplývat, že se jedná o porřízení pro případ smrti.

Někdy proto bývá takové porřízení pro případ smrti nadepsáno jako závěť, někdy jako poslední vůle, poslední porřízení nebo testament. V některých případech však nadpis chybí a až přímo v textu se objevuje sdělení, že zůstavitel „odkazuje“, popř. „daruje pro případ smrti“ nějaký majetek vybraným dědicům. Taktéž lze za závěť vnímat i projev vůle zůstavitele, který do listiny vtělí sdělení, ať „po jeho smrti dostane nebo získá“ majetek určitá osoba. Někteří dokonce pouze sdělují, že „až tady nebudou“, ať jejich majetek získá konkrétní člověk. Lze se setkat i s případy, kdy zůstavitel uvádí, že „je jeho vůlí, aby pro případ jeho úmrtí“ majetek získala vybraná osoba. Těch formulací, jak porřizit pro případ smrti, je tedy velké množství. **Nicméně soud musí v daném případě uzavřít, že z obsahu předložené předmětné listiny ani při extenzivním výkladu nelze dovodit, že by se**

v daném případě jednalo o závěť zůstavitele, neboť zůstavitel v předmětné listině (a to je důležité) nenakládá s majetkem mortis causa.

Ani při zohlednění konkrétních okolností případu soud nedospěl k závěru, že by předmětnou listinu bylo možno považovat za závěť. Soud je přesvědčen, že zůstavitel byl duševně i intelektuálně natolik vyspělý a schopný, že by v případě, že by závěť chtěl pořídit, byl schopen tuto sepsat sám nebo se obrátit na odborníka, který by mu s jejím sepisem pomohl. Z provedeného dokazování vyplynulo, že zůstavitel měl středoškolské vzdělání, že se pravidelně pohyboval ve finančních transakcích, vstupoval do různých právních vztahů a měl povědomí o finančních záležitostech či o záležitostech veřejného dění. Byl schopen si veškeré záležitosti obstarávat sám. Neměl problém, v případě potřeby, požádat jinou osobu o pomoc či radu (viz např. pomoc žalobkyně při sepisu nájemní smlouvy). Z výše uvedeného tedy vyplývá, že sepsání závěti (pokud by tak chtěl učinit) bylo zcela jistě v jeho možnostech a schopnostech, byť by třeba bylo učiněno laickým způsobem.

Soud rovněž přihlédl k tomu, že zůstavitel byl ke svým dětem spravedlivý a otevřený. Majetek mezi ně dělil vždy rovným dílem. Nikdy žádné ze svých dětí či vnoučat nezvýhodňoval. Se svými dětmi o svém majetku (zejm. nemovitém) hovořil. Pokud tedy někdy žalobkyni sdělil, že by byl rád, kdyby bytovou jednotku získala ona, dá se předpokládat, že tak myslel v rámci rovného vypořádání dědictví mezi ní a žalovaným. Pokud tedy žalobkyně tak toužila po tom, byt si nechat, nic jí nebránilo v tom, aby se s žalovaným dohodla na tom, že si bytovou jednotku ponechá, naopak zbytek věcí a peněz zůstane žalovanému a žalobkyně žalovaného finančně dorovná. Evidentně však žalobkyně do doby, než objevila předmětnou listinu, neměla v úmyslu si bytovou jednotku ponechat. Ihned po smrti se totiž s žalovaným dohodla na tom, že byt prodají a o peníze se podělí. Soud je přesvědčen, že žalobkyně neuvažovala ani o pronájmu předmětného bytu, když toto její tvrzení nepotvrdil při svém výslechu ani její manžel.

Neopominutelnou skutečností, jež z provedeného dokazování také vyplynula, je zjištění, že zůstavitel měl s oběma svými dětmi pěkné vztahy, ač se žalobkyně ve své výpovědi snažila soud přesvědčit o opaku. Žalovaný, jakožto člověk, který žil v blízkosti zůstavitele, se o něj staral, tohoto jedenkrát či dvakrát týdně navštěvoval. Potřeboval-li zůstavitel pomoc, pak mu byl žalovaný (až na krátkou roztržku v roce 2017) vždy nápomocen. Žádné ze svých dětí v průběhu svého života zůstavitel nijak neprotěžoval a ani neupozadoval. S oběma dětmi se pravidelně stýkal. A o tom, že měl k žalovanému důvěru, svědčí např. skutečnost, že penzijní spoření zůstavitel napsal právě na samotného žalovaného.

Co se týče sepisu samotné předmětné listiny, zde pak soud považoval za logický výklad žalovaného, který uvedl, že v roce 2017 změnil zaměstnání, v nové práci byl velmi vytížený, pracoval i na přesčasy, a z tohoto důvodu proto nebyl schopen zůstaviteli poskytovat takovou péči, jak by si zůstavitel v tu dobu představoval. Proto také mezi nimi po dobu zhruba dvou až tří měsíců bylo napětí, přičemž v tu dobu také předmětná listina měla vzniknout. Je tedy pravděpodobné, že šlo o reakci ze strany zůstavitele na tento stav, jehož výsledkem byla samotná předmětná listina. **Nicméně pokud by zůstavitel trval na tom, aby předmětnou bytovou jednotku dostala žalobkyně, jistě by tak učinil buď darovací smlouvou již za svého života anebo právě sepisem závěti.**

Soud dospěl k závěru, že předložená listina ze dne 3. 9. 2017 je zjevně nedokonalou darovací smlouvou, nikoliv však závětí. Žalobu proto jako nedůvodnou zamítl.

JUDr. Vladimír Janošek,
advokát

trvale spolupracující s ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.

Plzeňská 3350/18
150 00 Praha 5 - Smíchov

Tel.: +420 731 773 563

e-mail: janosek@arws.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel x společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)